

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.43.240989>
УДК 343.2; 342.3

С. О. Бухонський, канд. юрид. наук
Територіальне управління Державного бюро розслідувань (м. Київ)
бул. Лесі Українки, 26, Київ, 01133, Україна
e-mail: bukho.sergej@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8655-3797

ДЕЯКІ СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Протидія насильству в сім'ї є сьогодні одним із важливих напрямів суспільного розвитку. Вона розглядається не лише як соціальна проблема, а, насамперед, як проблема захисту прав людини і, перш за все, прав жінок, що вимагає вироблення належних правових засобів її вирішення. При здійсненні насильства в сім'ї відбувається порушення прав і свобод конкретної людини, та через різні можливості агресора і жертви, ускладнюється самозахист останньої, що вимагає втручання з боку держави і суспільства.

За даними, наведеними Всесвітньою організацією охорони здоров'я, кожна шоста жінка зазнала насильства в сім'ї. Відповідно до цих же даних, ця проблема є більш гострою для економічно слаборозвинених країн, при цьому жінки в цих країнах із більшою вірогідністю визнають таке насильство над собою виправданим. Так, відсоток жінок, які повідомили про те, що вони хоч раз у житті зазнавали насильства з боку членів своєї сім'ї, варіюється від 15% у Японії до 71% в Ефіопії. За іншими даними, рівень насильства над жінками в сім'ї становить близько 23% у Швеції, 4% у Японії та Сербії, 30–54% у Бангладеші, Ефіопії, Перу і Танзанії. У США жінка страждає від фізичного насильства кожні 18 хвилин. За статистикою 62% убивств жінок було вчинено їхніми чоловіками. У Перу 70% усіх зареєстрованих злочинів становить фізичне насильство в сім'ї. Значного поширення набуло сексуальне насильство – у Канаді, Новій Зеландії, США та Великій Британії кожна шоста жінка була зґвалтована.

Прийняття спеціального законодавства та впровадження його у практику діяльності уповноважених державних органів дозволяє поступово викоринувати ці негативні суспільні традиції. Інформаційний міжнародний обмін між вченими, працівниками правоохоронних органів, соціальними працівниками сприяє поширенню міжнародного досвіду на українську правову систему. Крім того, Україна, у ході формування національного законодавства, досліджує й адаптує положення міжнародних стандартів з прав людини, у тому числі щодо протидії домашньому насильству.

Ключові слова: гендерна дискримінація, домашнє насильство, запобігання насильству, злочин, ознаки злочину, реагування правоохоронних органів, розірвання циклу насильства, система правосуддя, суспільна безпека, торгівля людьми.

Постановка проблеми. Свобода від насильства – основне право людини. Домашнє насильство – один із найчастіших злочинів, які вчиняються щодня. І все ж соціальний тиск такий сильний, що багато жертв сприймають насильство як невідворотне явище в житті і не повідомляють про нього. Одних потерпілих, які мають мужність звертатися по допомогу до органів влади, інколи відсилають назад, не сприймаючи їх серйозно. Інші не можуть знайти захист і справедливість через слабкість правової та політичної бази.

Саме нові правоохоронні органи (поліція тощо) може стати тим імпульсом, який сформує нульову толерантність до насильства і своїм прикладом покаже, що кожна людина має право на гідне ставлення та захист.

Сьогодні працювати над змінами в правоохоронній системі без урахування гендерної перспективи означає відкочуватись назад до того «міліцейського середньовіччя» з якого ми так довго намагалися вибратися.

Впровадження гендерної рівності та протидія насильству над жінками – один з невід'ємних інструментів побудови безпечного і толерантного суспільства. Суспільства, яке базується на взаємній повазі, рівних правах та можливостях. Суспільства, де головну роль грає не стать, а рівень професіоналізму. Насильство може спинити лише небайдужість та професіоналізм. Саме вона була і залишається рушійною силою змін в економіці, соціальній сфері, культурі тощо. Тому сьогодні, коли ми створюємо ефективний інструмент боротьби із правопорушеннями, так важливо бути небайдужим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених та науковців, зокрема: А. Б. Блага, Т. Бугаєць, Л. В. Вавилова, С. В. Вахненко, Р. Возняк, А. О. Галай, В. О. Галай, В. В. Голіна, О. О. Дудоров, В. А. Журавель, В. Е. Квашис, О. В. Ковальова, О. Д. Коломоєць, В. О. Коновалова, О. О. Маховська, Р. М. Мрочко, А. І. Натура, А. С. Пашенко, В. В. Тіщенко, М. І. Хавронюк, О. С. Цимбал, В. Ю. Шепітько та ін.

Проте з метою попередження та успішного розслідування домашнього насильства необхідно систематично аналізувати стан правопорядку, вести відповідні обліки. На основі вказаних матеріалів необхідно розробляти та реалізувати методики розслідування таких злочинів; рекомендації практичним працівникам правоохоронних органів України для їх практичної діяльності тощо.

Аналіз наявних наукових здобутків свідчить, про необхідність комплексного наукового опрацювання теоретичних і практичних проблем сучасного стану протидії та особливостей розслідування домашнього насильства.

Наведені обставини свідчать про актуальність теми, вимагають певного корегування напрямів наукових досліджень, їхню переорієнтацію на вирішення безпосередніх проблем практики діяльності правоохоронних органів, які відповідають потребам розвитку теорії криміналістики та викликам сучасної практики розслідування злочинів.

Метою статті є надання характеристики загальної ситуації в Україні щодо домашнього насильства (міжнародні зобов'язання та національний контекст) та визначення актуальних напрямів вдосконалення законодавства щодо попередження домашньому насильству тощо.

Методи дослідження. У процесі написання статті, в основному, використовувалися загальнонаукові методи пізнання: аналіз, синтез, спостереження, порівняння, опис, системно-структурний метод. Крім того, застосовувалися і спеціальні методи пізнання: історико-правовий – у процесі надання характеристики загальної ситуації в Україні щодо домашнього насильства (міжнародні зобов'язання та національний контекст) та порівняльно-правовий – під час визначення актуальних напрямів вдосконалення законодавства щодо попередження домашньому насильству тощо.

Новизна дослідження полягає у тому, що ця праця є актуальним в українській кримінально-процесуальній науці та криміналістиці дослідженням суспільних відносин, що виникають під час криміналістичного аналізу проблем домашнього насильства та запобігання, що обговорюється давно, особливо з моменту прийняття Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р., однак вчені та практики прийшли до висновку, що існуючі законодавчі норми не виконували належно свої функції, а з метою дотримання міжнародних стандартів, сьогодні ця тема знову активно обговорюється у суспільстві і не дарма, адже за статистикою, яку оприлюднили під час голосування за Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», понад 3 мільйони дітей в Україні щороку спостерігають за актами насильства у сім'ї або є їхніми вимушеними учасниками, а майже 70% жінок піддаються різним формам знущань і принижень. Щорічно близько 1500 жінок, і ця тенденція збільшується за останні три роки, помирають від рук власних чоловіків тощо.

Виклад основного матеріалу. Прагнення до побудови в Україні громадянського суспільства і правової держави створило принципово нову ситуацію щодо забезпечення захисту від насильства в сім'ї. Відповідно, необхідно створити принципово нову систему

інститутів із запобігання насильства в сім'ї, і докорінно змінити ставлення правоохоронних органів до протидії цьому соціальному злу.

Проблема насильства в сім'ї є загальносвітовою і різні держави протягом тривалого часу відпрацьовують різноманітні шляхи її подолання. Вивчення ситуації рівня сімейного насильства в різних країнах свідчать, що його наслідками можуть бути: загроза життю і здоров'ю особи чи завдання психологічної травми, яка в подальшому може негативно вплинути на сімейне життя жертви. Особливо тяжкі наслідки насильство завдає особистості дитини, яка стала його свідком або жертвою.

Домашнє насильство має глибокі корені застарілого гніту, що засноване на міжстатевому, економічному або фізичному домінуванні в сімейних стосунках. Таке насильство вчинюється з протиправним наміром завдати прямого чи непрямого впливу на поведінку залежного члена сім'ї та пов'язане із завданням матеріальної чи моральної шкоди. У міжнародних правових актах можна знайти основні терміни щодо домашнього насильства. Наприклад, у ст. 1 Декларації ООН про викоренення насильства проти жінок (від 20.12.1993 р.) вказано: «насильство щодо жінок – це довільний акт насильства, скоєний на підставі статевої ознаки, який спричиняє або може спричинити фізичний, статевий чи психологічний збиток або страждання жінкам, а також загроза скоєння таких актів, примусове чи довільне позбавлення свободи або особистого життя». Ст. 2 зазначеної Декларації визначає види та випадки насильства проти жінок:

- фізичне, статеве та психологічне насильство, що має місце в сім'ї, включно нанесення побоїв, статевий примус дівчаток у сім'ї, насильство пов'язане з приданим, зґвалтування дружини чоловіком, пошкодження жіночих статевих органів та інші традиційні види практики, що спричиняють збитки жінкам, лікарське насильство та насильство пов'язане з експлуатацією;

- фізичне, статеве та психологічне насильство, що має місце в суспільстві в цілому, включно зґвалтування, статевий примус, статеве домагання та залякування на роботі, у навчальних закладах та в інших місцях, торгівлю жінками і примус до проституції;

- фізичне, статеве та психологічне насильство з боку чи при потуранні держави.

Більш розширене тлумачення поняття домашнього насильства та його видів можна прослідкувати у Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (від 11.05.2011 р.) [1]. Зокрема, у преамбулі цієї Конвенції зазначено: визнаючи із серйозним занепокоєнням те, що жінки й дівчата часто піддаються тяжким формам насильства: домашньому насильству, сексуальним домаганням, зґвалтуванню, примусовому шлюбу, злочинам, учиненим в ім'я так званої «честі» та каліцтву органів, що становить тяжке порушення прав людини стосовно жінок і дівчат і є головною перешкодою для досягнення рівності між жінками та чоловіками». Відповідно до норм Конвенції, «домашнє насильство» – це всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, які відбуваються в сім'ї чи в межах місця проживання, або між колишнім чи теперішнім подружжям або партнерами незалежно від того чи проживає правопорушник у тому самому місці що й жертва чи ні, або незалежно від того чи проживав правопорушник у тому самому місці що й жертва чи ні. Поряд з категорією «домашнє насильство», є доречними і такі тотожні правової категорії як «насильство в сім'ї», «гендерне насильство» (у значній частині випадків насильство в сім'ї обумовлено стосунками між статями), «сімейне насильство» тощо [2].

Із середини 1990-х років заходи протидії насильству в сім'ї активно запроваджувались в усьому світі. Зокрема, на пострадянському просторі проблемою сімейно-побутового насильства зацікавилися з кінця 1990-х. Спеціальне законодавство щодо протидії йому було прийняте у Киргизстані, Грузії, Молдові, Україні. Цьому сприяв комплекс причин, які стимулювали суспільство до протидії насильству: криза перебудови суспільних відносин у 90-ті роки та зростання злочинності на ґрунті сімейних відносин; ратифікація ключових міжнародних стандартів (Конвенція ООН про права дитини та Декларація про викоренення насильства проти жінок); розширення інформаційних зв'язків у глобалізованому світі (між вченими, працівниками правоохоронних органів, соціальними

працівниками); робота правозахисних недержавних організацій, передусім гендерного спрямування [3, с. 10–11].

Сьогодні уряди багатьох країн світу приймають закони, розробляють державні програми, вживають спеціальних заходів, спрямованих на протидію тим формам насильства, які донедавна вважалися приватною справою сім'ї або окремої людини. Серед загальносвітових акцій цього напрямку є систематичне проведення з 1999 р. Всесвітньої акції «16 днів протидії гендерному насильству». Проте, статистика свідчить, що у 79 країнах світу закони щодо протидії насильству в сім'ї або відсутні, або про них нічого невідомо [4]. Зміст європейської доктрини протидії насильству в сім'ї ретельно відпрацьований у Кампанії Ради Європи боротьби з насильством щодо жінок включно з насильством у сім'ї [5], але лише у 35 країнах світу прийняті спеціальні норми законодавства або окремі закони про протидію сімейному насильству і більшість із них діє в Європі.

Більшість міжнародних актів спрямовані на утвердження гендерної рівності та попередження насильства щодо дітей та жінок: Конвенція ООН про права дитини та Декларація про викорінення насильства проти жінок. Важливість цих документів важко переоцінити, адже саме насильницькі прояви щодо жінок та дітей складають сьогодні абсолютну більшість проявів насильства в сім'ї. Дотепер фактично відсутні комплексні міжнародні правові акти, які б системно закріпили міжнародні стандарти здійснення попередження насильства в сім'ї. У даному контексті, слід відмітити наявність окремих міжнародних документів, які торкаються певних сфер існування сім'ї [6, с. 40–41]: Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.); Рекомендація № R (85) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про насильство в сім'ї» (1985 р.); Рекомендація № R (90) 2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо соціальних заходів стосовно насильства в сім'ї» (1990 р.); Рекомендація № R (91) 9 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про невідкладні заходи у справах сім'ї» (1991 р.); Декларація Організації Об'єднаних Націй про викорінення насильств щодо жінок (1993 р.); Пекінська декларація і Платформа дій, прийнята під час IV Всесвітньої конференції з питань жінок (1995 р.); Резолюція № S-23/3 «Подальші заходи та ініціативи щодо втілення в життя Пекінської декларації і Платформи дій», прийнята на 23 спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН (2000 р.); Рекомендація № Rec (2002) 5 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про захист жінок від насильства» (2002 р.); Рекомендація № 1582 (2002) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Домашнє насильство проти жінок» (2002 р.); План дій ОБСЄ щодо підтримки тендерної рівності (2004 р.); Рішення Ради міністрів ОБСЄ 15/05 щодо запобігання та протидії насильству щодо жінок (2005 р.); Резолюція № 1512 (2006) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Парламентарі об'єдналися для протидії домашньому насильству стосовно жінок» (2006 р.); Резолюція № 1635 (2008) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Протидія насильству щодо жінок: на шляху до Конвенції Ради Європи» (2008 р.) та ін.

За останні роки здійснено певні кроки щодо вдосконалення світової політики з попередження і протидії домашньому насильству, у тому числі, це стосується реалізації цих кроків і в Україні. Так, у 2011 році була підписана Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами [7], що мало для України позитивні наслідки для реалізації державної політики з протидії домашньому насильству. Проте, таке підписання потребувало значного доопрацювання національного законодавства на предмет його відповідності положенням даної Конвенції. У червні 2012 р. було ратифіковано Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [8].

Серед найважливіших питань попередження та протидії домашньому насильству необхідно згадати і застосування юридичної відповідальності за вчинення проступків та злочинів у цій сфері. Так, законодавство деяких країн взагалі не передбачає відповідальності за вчинення насильства в сім'ї, що гальмує процес вирішення цієї проблеми. У деяких країнах відповідальність настає за вчинення лише окремих форм насильства

[9]. За статистичними даними – звалтування у шлюбі визнається злочином лише у 51 країні світу; лише у 16 країнах чинне законодавство окремо класифікує злочини пов'язані із сексуальною агресією, і лише у трьох (Бангладеш, Швеція і США) насильство по відношенню до жінок виділяється в окрему категорію злочинів; у Болівії, Камеруні, Коста-Ріці, Ефіопії, Лівані, Перу, Румунії, Уругваї та Венесуелі насильник може уникнути покарання якщо запропонує жертві одружитися та отримає її згоду. Зарубіжний досвід у світлі розвитку ідей відновного правосуддя передбачає широкі можливості для застосування альтернативних заходів кримінального переслідування, у тому числі, західні моделі впливу на осіб, які вчинили нетяжкі насильницькі злочини. Серед них можна назвати інститути: пробації (Англія, Австрія, Німеччина), медіації (Англія, Німеччина), трансакції (Бельгія, Нідерланди, Франція), застосування спеціальних консультативних програм (США, Ірландія, Ісландія, Норвегія, Данія), «прощення винного потерпілим» (Іспанія) тощо [10].

Протидія насильству в сім'ї є сьогодні одним із важливих напрямів суспільного розвитку. Вона розглядається не лише як соціальна проблема, а, насамперед, як проблема захисту прав людини і, перш за все, прав жінок, що вимагає вироблення належних правових засобів її вирішення. При здійсненні насильства в сім'ї відбувається порушення прав і свобод конкретної людини, що, через різні можливості агресора і жертви, ускладнює можливості самозахисту і вимагає втручання з боку держави і суспільства [11, с. 5].

Для запозичення досвіду зарубіжних країн у нормотворчій діяльності має обов'язково враховуватися специфіка нашої країни, реальні потреби її нормотворчої та правозастосовної діяльності. Повинен аналізуватися досвід багатьох держав, визначатися недоліки та переваги досвіду тих чи інших держав, на підставі їх порівняльного аналізу обиратися найбільш прийнятні для України варіанти й формулюватися пропозиції щодо вдосконалення наукового підґрунтя для формування вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства [12, с. 296].

Загальна ситуація та виклики в сфері реагування на гендерно зумовлене насильство, в тому числі домашнє насильство, певною мірою можуть бути проілюстровані результатами останніх досліджень у цій сфері.

У листопаді 2019 р. Офісом Координатора проектів ОБСЄ в Україні представлено дослідження «Добробут і безпека жінок. Україна».

Серед основних результатів (опитано 2 048 жінок): більшість жінок стурбовані проблемою насильства над жінками, зокрема 64% з них кажуть, що це поширене явище; 67% жінок стверджують, що у віці 15 років і старшому вони зазнали психологічного, фізичного або сексуального насильства з боку партнера або іншої особи. Найчастіше кривдниками виступають попередні партнери; 41% опитаних жінок вважають, що, якщо чоловік кривдить свою дружину, то вирішувати ситуацію треба в межах родини [13; 14].

Майже кожна п'ята жінка вважає, що статевий акт із жінкою без її згоди виправданий, якщо це відбувається в подружжі або між партнерами, котрі живуть разом.

Лише половина жінок вважає себе певною мірою поінформованою про те, що робити в разі насильства, і менше половини жінок (47%) вважають себе мало поінформованими або такими, що взагалі не знають, як діяти в таких ситуаціях.

Переважна більшість жінок, які постраждали від насильства з боку нинішнього або попереднього партнера чи іншої особи, не повідомляли до поліції про пережитий ними найсерйозніший інцидент фізичного й/або сексуального насильства [15; 16].

Ситуація щодо міжнародних зобов'язань України, які стосуються протидії та запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству, в 2019 р. залишилася без змін. Конвенція Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», яку Україна підписала в 2011 р., станом на сьогодні не ратифікована.

Серед нових міжнародних інструментів, дотичних до тематики запобігання гендерно зумовленому насильству, зокрема домашньому насильству, варто згадати наступні: Рекомендація Ради Європи «Запобігання та боротьба з сексизмом» (CM/Rec(2019)1) –

документ, який має рекомендаційний характер для всіх країн-членів Ради Європи, зокрема й України. Конвенція Міжнародної організації праці № 190 про викорінення насильства та домагань на робочому місці, яка після ратифікації стане частиною національного законодавства й впливатиме на формування державної політики в цій сфері.

У 2019 р. продовжувалась імплементація до національного законодавства положень Закону України «Про запобігання і протидію домашньому насильству», який набув чинності в січні 2018 р., а також напрацювання практики, зокрема судової щодо реагування на випадки, пов'язані з домашнім насильством та насильством за ознакою статі. Детальний аналіз нормативно-правових документів, ухвалених на виконання Закону України «Про запобігання і протидію домашньому насильству», представлений в «Моніторингу ситуації реагування системи правосуддя на домашнє насильство та насильство щодо жінок: 2018», який також був підготовлений та представлений в рамках цього проекту.

Практичного застосування набула норма статті 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» про винесення термінового заборонного припису, що видається уповноваженими органами Національної поліції України. Відтермінування застосування цієї норми до березня 2019 р. пов'язане з необхідністю розробки підзаконного нормативного регулювання даного спеціального заходу.

Так, порядок винесення термінового заборонного припису було затверджено відповідним наказом Національної поліції 1 серпня 2018 р., тоді як порядок проведення оцінки ризиків було затверджено 13 березня 2019 р. Така ситуація, ймовірно, склалася через наявність кількох розробників нормативно-правового акту, зокрема Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України [17; 18; 19; 20; 21].

11 січня 2019 р. набули чинності зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, прийняті Верховною Радою України ще в грудні 2017 р. Вони стосуються запровадження кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства (ст. 126–1 ККУ), змін до статей, які передбачають покарання за злочини проти статевої свободи та недоторканості особи тощо.

Між тим, одними із пріоритетних завдань нашої держави, визначеними в ст. 3 Конституції України, є охорона життя та здоров'я особи. У контексті фундаментального права людини на життя і здоров'я та інші права й свободи (ч. 1 ст. 3 Конституції України), що обумовлені природним правом людини, визначають зміст і спрямованість діяльності держави. У зв'язку з тим, що однією з первинних передумов життєдіяльності людини є здоров'я особи, то, здійснюючи захист цього права, український законодавець утверджує ці права шляхом закріплення їх у законах України.

З моменту незалежності України діє концепція «держава існує для людини», тобто здійснюються активні кроки до забезпечення охорони природних прав людини – життя та здоров'я. З метою ефективного вирішення подібних завдань, держава має здійснювати захист, убезпечувати суспільство від протиправних посягань на життя та здоров'я особи. Основоположним у цьому плані є ефективна розробка засобів, що спрямовані на охорону цих благ, та результативний комплекс заходів, спрямованих на системну протидію злочинам проти здоров'я особи. Одне з центральних місць займають юридичні норми, які складають розділ II Особливої частини Кримінального кодексу України [22] (далі – КК України) – злочини проти життя та здоров'я особи.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [23] від 06.12.2017 р. пропонуються відповідні зміни, що стосуються злочинів проти здоров'я особи, а саме: доповнити статтею 126–1. Домашнє насильство. «Домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, – карається громадськими

роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років» [24].

Головне юридичне управління у зауваженнях (від 10.03.2017 р.) до даного проекту Закону наголошують, що запропонована нова норма може створити конкуренцію з іншими нормами КК України. Зокрема, в частині здійснення домашнього насильства у виді фізичного насильства із статтями 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження», 122 «Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження», 125 «Умисне легке тілесне ушкодження», 126 «Побої і мордування» тощо Кримінального кодексу України; в частині психологічного насильства із статтею 129 «Погроза вбивством» тощо КК України; в частині економічного насильства – із статтями 194 «Умисне знищення або пошкодження майна», 195 «Погроза знищення майна» тощо КК України [25].

Також необхідно зауважити, що оскільки склад злочину, передбачений статтею 126–1 носить матеріальний характер, тобто злочин вважається закінченим з моменту настання наслідків, доволі дискусійною видається ідея визнання діяння суспільно небезпечним за ознакою настання наслідків у виді лише «емоційної залежності» або «погіршення якості життя». Крім того, як зазначалось вище, даний склад злочину – матеріальний, однак наслідки мають невизначений, «плаваючий» характер [26].

Так, наприклад, «фізичні або психологічні страждання, розлади здоров'я, втрата працездатності», останні два наслідки підпадають під ознаки будь-якого тілесного ушкодження. Щодо страждань, то в КК України ч. 1 ст. 127 (катування) законодавець виділяє наслідком психічне страждання, а не психологічне, як зазначено в ст. 126–1. Виникає питання чому законодавець оминув фізичний біль, що також може бути похідним наслідком від фізичного насильства [27].

Одним із викликів, які сьогодні стоять перед державою в реагуванні на випадки домашнього насильства, є ситуація уникнення адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства або насильства за ознакою статі військовослужбовцями та іншими особами, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів (зокрема працівниками поліції). Така ситуація призводить до дискримінації членів їхніх родин та інших осіб, які потерпають через домашнє насильство та насильство за ознакою статі з боку таких осіб. Так, за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі до дисциплінарної відповідальності в 2018–2019 рр. притягнуто всього трьох поліцейських. Що стосується відповідальності військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, то в 2018–2019 рр. до дисциплінарної відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі таких осіб притягнуто не було [28; 29].

Необхідність підготовки такого законопроекту закріплена в Національному плані дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок.

Враховуючи наведене вище, Урядова уповноважена з питань гендерної політики виступила з ініціативою щодо розробки, обговорення та адвокатування проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо зміни встановленого порядку притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі».

До цієї роботи було залучено експертів Національної поліції України, Національної академії прокуратури України, Консультативної місії ЄС, ГО «Ла Страда-Україна» та інших зацікавлених суб'єктів [30; 31].

Мета законопроекту – вдосконалення реагування на випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі; протидія дискримінації за ознакою статі шляхом розширення кола осіб, які підпадають під дію чинного законодавства, що дасть можливість ефективно імплементувати міжнародні стандарти протидії насильству та забезпечити комплексний підхід до запобігання та протидії будь-яким формам домашнього насильства й насильства за ознакою статі.

У проєкті закону пропонується внести зміни до частини 1 статті 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Зокрема передбачається, що дані особи нестимуть адміністративну відповідальність за вказані правопорушення на загальних підставах. До таких категорій осіб, окрім співробітників уповноважених підрозділів органів Національної поліції України, відносяться також військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, особи рядового та начальницького складів Державної кримінально-виконавчої служби України, служби цивільного захисту і Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України [32].

Запропоновані зміни спрямовані на покращення реагування при вчиненні домашнього насильства та насильства за ознакою статі військовослужбовцями, поліцейськими та іншими особами, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, та посилення гарантій захисту прав членів родин зазначених категорій осіб. Законопроект передано народним депутатам, але станом на сьогодні не зареєстровано у Верховній Раді України. І цей процес потребує подальшої адвокаційної роботи.

Іншою нагальною проблемою, яка потребує законодавчого вирішення, є неможливість розгляду адміністративних матеріалів у суді без участі особи, яка вчинила домашнє насильство. Така законодавчо визначена ситуація призводить до систематичних неявок кривдників на судові засідання і, як наслідок, до уникнення ними адміністративної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності.

А отже, є необхідність внесення змін до частини 2 статті 268 КУпАП, що дозволять проводити розгляд справ про адміністративні правопорушення за статтею 173–2 КУпАП без обов'язкової присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (кривдника), якщо дана особа була належним чином повідомлена, однак не з'явилася на засідання. Ухвалення зазначених змін дозволить зменшити кількість випадків, коли кривдник уникнув відповідальності за скоєне правопорушення у зв'язку з закінченням строків давності, і в підсумку – ефективніше реагувати на випадки домашнього насильства.

Зазначені зміни до законодавства розроблені, проте наразі не подані на розгляд ВРУ. Станом на сьогодні електронне запровадження Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі не забезпечується. Так і не було створено Кол-центру, передбаченого Положенням про Державну установу «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей», яке затверджене Наказом Міністерства соціальної політики України № 1852 від 11 грудня 2018 р. Разом із тим 27 грудня 2019 р. було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 1145 «Про поширення експериментального проєкту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію на опрацювання звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства», яка демонструє зміну підходів держави до створення та забезпечення роботи Кол-центру у порівнянні з наказом Міністерства соціальної політики України № 1852. Постановою Кабінету Міністрів передбачено покласти функції прийому звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства, на державну установу «Урядовий контактний центр». Також цим документом внесено зміни до Постанови Кабінету Міністрів України № 972 від 27 листопада 2019 р. «Про поширення експериментального проєкту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію». Згідно з цими змінами на державну установу «Урядовий контактний центр» були покладені права та обов'язки Кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей. Проте зазначена постанова, спрямована на організацію роботи Урядового контакт-центру,

фактично змістовно не впливає на ризики, які, зокрема раніше наводилися в моніторингу ситуації реагування системи правосуддя на домашнє насильство, проведеного 2018 р., щодо організації діяльності Кол-центру та дублювання вже наявних сервісів [33–41].

В 2019 р. було розпочато роботу з підготовки науково-практичного коментаря до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», яка здійснювалася за ініціативи МВС, Національної академії внутрішніх справ України, Урядової уповноваженої з питань гендерної політики та за участі фахівців Національної академії прокуратури України, ГО «Ла Страда-Україна», Консультативної місії ЄС, а також науковців і практиків, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі [42].

Так, 8 грудня 2020 р., незадовго до завершення Всесвітньої акції «16 днів проти насильства», відбувся масштабний підсумковий захід – форум «Домашнє насильство: погляд 360°. Виклики. Можливості. Дії», у межах якого й було презентовано науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Висновки і пропозиції. Протидія насильству в сім'ї є сьогодні одним із важливих напрямів суспільного розвитку. Вона розглядається не лише як соціальна проблема, а, насамперед, як проблема захисту прав людини і, перш за все, прав жінок, що вимагає вироблення належних правових засобів її вирішення. При здійсненні насильства в сім'ї відбувається порушення прав і свобод конкретної людини, що, через різні можливості агресора і жертви, ускладнює можливості самозахисту і вимагає втручання з боку держави і суспільства.

Прийняття спеціального законодавства та впровадження його у практику діяльності уповноважених державних органів дозволяє поступово викорінювати ці негативні суспільні традиції. Інформаційний міжнародний обмін між вченими, працівниками правоохоронних органів, соціальними працівниками сприяє поширенню міжнародного досвіду на українську правову систему. Крім того, Україна, у ході формування національного законодавства, досліджує й адаптує положення міжнародних стандартів з прав людини, у тому числі щодо протидії домашньому насильству.

Для запозичення досвіду зарубіжних країн у нормотворчій діяльності має обов'язково враховуватися специфіка нашої країни, реальні потреби її нормотворчої та правозастосовної діяльності. Повинен аналізуватися досвід багатьох держав, визначатися недоліки та переваги досвіду тих чи інших держав, на підставі їх порівняльного аналізу обиратися найбільш прийнятні для України варіанти й формулюватися пропозиції щодо вдосконалення наукового підґрунтя для формування вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства.

Зазначено, що положення КК України, законів та відомчих нормативних актів, потребують суттєвих доопрацювань, зокрема в частині домашнього насильства та деяких злочинів проти здоров'я особи.

Відмічено, що спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству спрямовані на його відвернення та припинення (заборонний і обмежувальний приписи, взяття на профілактичний облік кривдника та ін.).

Вочевидь, за допомогою цих заходів подолати домашнє насильство – це закореніле, вікове явище неможливо. Лише один аргумент: за даними дослідження, проведеного науковцями, залежно від стану матеріального становища ті сім'ї, в яких було вчинене насильство, розподілилися так: низьке або дуже низьке – 70%; з середнім достатком – 27%; заможні – 3%. Отже, суттєве зменшення домашнього насильства пов'язано з подоланням бідності, яка в Україні поширюється.

Список використаної літератури

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська Конвенція). Довідник для членів парламенту. Рада Європи, оновлена редакція, жовтень 2013 р. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>

2. Блага А. Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання): монографія. Харків: ФОП Марченко, 2014. 360 с.
3. Жінки. Мир. Безпека: Інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців сектору безпеки / колектив авторок. Київ. 2017.
4. Коломоєць О. Д. Світовий досвід протидії насильству в сім'ї. Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». № 1. 2011. Т. 24 (63). С. 202–208.
5. Галай А. О. та ін. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія. Київ: КНТ, 2014. 160 с.
6. Ткаченко І. М. Теоретико-кримінологічна характеристика факторів, що обумовлюють насильство в сім'ї. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2013. Т. 1. № 6–1. С. 80–83.
7. Які причини домашнього насильства? URL: <https://uuc.adventist.ua/prychyny-nasylstva/>
8. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури проведення експертиз. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63818
9. Міжнародна школа рівних можливостей. Стоп насильству. URL: <http://gender.ua.org/projects/stop-nasilstvu>
10. Громадська організація «Центр «Жіночі перспективи». URL: <http://women.lviv.ua/> (дата звернення: 15.04.2019).
11. Келлі Ліз. Насильство щодо жінок і дітей. Новий погляд на поліцейську діяльність, її інноваційність та професіоналізм: посібник. Львів: Астролія. 2011. 176 с.
12. Галай А. О., Гречанюк С. К., Шамрук Н. Б. Взаємодія суб'єктів протидії насильству в сім'ї: монографія. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2013. 174 с.
13. Домашнє насильство в Україні – злочин, а не «любов». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46832511>
14. Дослідження поширеності насильства щодо дівчат та жінок. URL: <http://www.unfpa.org.ua/files/articles/4/70/GBV%20Infographics%20UKR.pdf>
15. Жителів Запорізької області дослідили на предмет тендерних стереотипів: веб-сайт. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/45577/zhiteliv-zaporizkoji-oblasti-doslidili-na-predmet-gendernih-steretipiv.html>
16. На Житомирщині поліцейські з початку року передали до суду обвинувачення проти трьох домашніх тиранів. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/preventivna-robota-na-zhitomirshhini-policzejski-z-pochatku-roku-peredali-do-sudu-obvinuvachennya-proti-trokh-domashnix-tiraniiv/>
17. Про внесення змін до статті 149 Кримінального кодексу України щодо приведення у відповідність з міжнародними стандартами: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2539-19>
18. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
19. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
20. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>
21. Проект Закону про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60492
22. Кримінальний кодекс України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
23. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 5. Ст. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
24. Комунальний заклад «Кризовий центр для жінок, постраждалих від насильства в сім'ї «З надією в майбутнє». URL: <https://dozorro.org/profile/UA-EDR-418898-18/5/role1>
25. Поправки до КПК паралізували правоохоронну систему. URL: https://zik.ua/news/2018/03/29/popravku_do_kpk_paralizuvaly_pравоохоронnu_systemulutsenko_1295497
26. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень у редакції: Наказ Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. № 1950/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
27. Експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження. *КПК України*. Ст. 243.
28. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за квітень 2019 р. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo
29. Звіт проекту ПРООН «Верховенство права та правосуддя на рівні громад у районах України, постраждалих від конфлікту» за 2018 рік.

30. Авдеева Г.К. Криминалистические экспертизы сегодня – реальность или миф? *Криминалист первопечатный*. Харків: Апостіль. 2016. № 13. С. 73–79; 19.
31. Вахненко С.В. Розроблено порядок надання медичної допомоги постраждалим від домашнього насильства. URL: <https://www.umj.com.ua/article/136655/rozrobleno-poryadok-nadannya-medichnoyi-dopomogi-postrazhdalim-vid-domashnogo-nasilstva>
32. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури проведення експертиз. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63818
33. Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2018 р. № 273. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF>
34. Про внесення змін до Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2016-%D0%BF>
35. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF>
36. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 655. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF>
37. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF>
38. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.03.2012 р. № 783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2012-%D0%BF>
39. Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 р. № 417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2012-%D0%BF>
40. Про затвердження Державної цільової програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 р. № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2016-%D0%BF>
41. Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2013 р. № 660. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2012-%D0%BF>
42. Пояснювальна записка до Проекту Закону України № 6232. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415

References

1. Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention). Handbook for members of parliament. Council of Europe, updated, October 2013. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45> [in Ukrainian].
2. Blaga A. B. (2014). Domestic violence (criminological analysis and prevention): monograph. Kharkiv: FO-P Makarenko, 360 p. [in Ukrainian].
3. Women. Peace. Security: Information and training manual on gender aspects of conflicts for security sector professionals / team of authors. Kiev. 2017 [in Ukrainian].
4. Kolomojets O. D. (2011). World experience in combating domestic violence. Scientific notes of the Tauride National University. VI Vernadsky. Legal Sciences Series. № 1. T. 24 (63). Pp. 202–208 [in Ukrainian].
5. Galay A. A and others. International experience in preventing and combating domestic violence: a monograph. Kyiv: CST, 2014. 160 p. [in Ukrainian].
6. Tkachenko I. M. Theoretical and criminological characteristics of the factors that cause domestic violence. Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence. 2013. T. 1. № 6–1. С. 80–83 [in Ukrainian].
7. What are the causes of domestic violence? URL: <https://uuc.adventist.ua/prychyny-nasylstva/> [in Ukrainian].
8. Draft Law on Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Procedure for Conducting Examinations. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63818 [in Ukrainian].
9. International School of Equal Opportunities. Stop violence. URL: <http://gen-der.ua.org/projects/stop-nasilstvu> [in Ukrainian].
10. Public organization «Center for Women's Perspectives». URL: <http://women.-lviv.ua/> (access date: 15.04.2019) [in Ukrainian].
11. Kelly Liz. (2011). Violence against women and children. A new look at policing, its innovation and professionalism: a guide. Lviv: Astrolabe. 176 p. [in Ukrainian].

12. Galay A. A., Grechanyuk S. K., Shamruk N. B. (2013). Interaction of subjects of counteraction to violence in a family: monograph. Chernihiv: Chernihiv National Pedagogical University named after Taras Shevchenko. 174 p. [in Ukrainian].
13. Domestic violence in Ukraine is a crime, not «love». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46832511> [in Ukrainian].
14. Study on the prevalence of violence against girls and women. URL: <http://www.unfpa.org.ua/files/articles/4/70/GBV%20Infographics%20UKR.Pdf> [in Ukrainian].
15. Residents of Zaporizhia region were surveyed for gender stereotypes: website. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/45577/zhiteliv-zaporizkoji-oblasti-doslidili-na-predmet-gendernih-stereotipiv.html> [in Ukrainian].
16. In the Zhytomyr Region, police have filed charges against three domestic tyrants since the beginning of the year. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/preventivna-robota/na-zhitomirshhini-policzejski-z-pochatku-roku-peredali-do-sudu-obvinuvachennya-proti-trox-domashnix-tiraniv/> [in Ukrainian].
17. Law of Ukraine «On Amendments to Article 149 of the Criminal Code of Ukraine to bring into line with international standards». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2539-19> [in Ukrainian].
18. Law of Ukraine «On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> [in Ukrainian].
19. Law of Ukraine «On Prevention and Counteraction to Domestic Violence» of December 7, 2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> [in Ukrainian].
20. Law of Ukraine «On Prevention of Domestic Violence». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14> [in Ukrainian].
21. Draft Law on Ratification of the Council of Europe Convention on the Prevention of Violence against Women and Domestic Violence. Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60492 [in Ukrainian].
22. Criminal codex of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].
23. On Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in order to implement the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence: Law of Ukraine of 06.12.2017 Information of the Verkhovna Rada (VVR). 2018. № 5. Art. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
24. Municipal Crisis Center for Women Victims of Domestic Violence «Hoping for the Future». URL: <https://dozor.org/profile/UA-EDR-418898-18/5/role1> [in Ukrainian].
25. The CCP amendments paralyzed the law enforcement system. URL: https://zik.ua/news/2018/03/29/popravky_do_kpk_paralizuvaly_pravoohoronnuyu_sistemulutsenko_1295497 [in Ukrainian].
26. Instruction on appointment and conduct of forensic examinations and expert examinations as amended: Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated December 26, 2012 № 1950/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> [in Ukrainian].
27. An expert shall be involved if there are grounds for conducting an examination on behalf of the investigating judge or the court, provided at the request of a party to the criminal proceedings. CCP of Ukraine. St. 243 [in Ukrainian].
28. Unified report on criminal offenses in the country for April 2019. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo [in Ukrainian].
29. UNDP Project Report «Rule of Law and Justice at the Community Level in Ukraine Affected by the Conflict» for 2018. Patients of Ukraine. URL: https://patients.org.ua/wp-content/uploads/2019/04/Richnyj-zvit_2018.pdf [in Ukrainian].
30. Avdeeva G. K. (2016). Forensic examinations today – reality or myth? Forensic foreman. Kharkiv: Apostil. № 13. pp. 73–79; 19 [in Ukrainian].
31. Vakhnenko S. V. The procedure for providing medical care to victims of domestic violence has been developed. URL: <https://www.umj.com.ua/article/136655/rozrobleno-poryadok-nadannya-medichnoyidopomogi-postrazhdalim-vid-domashnogo-nasilstva> [in Ukrainian].
32. Draft Law on Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Improve the Procedure for Conducting Examinations. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63818 [in Ukrainian].
33. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 11, 2018 № 273 «On approval of the State social program to ensure equal rights and opportunities for women and men for the period up to 2021». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF> [in Ukrainian].
34. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 16.11.2016 № 833 «On Amendments to the Procedure for Payment of One-Time Material Assistance to Victims of Trafficking in Human Beings». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2016-%D0%BF> [in Ukrainian].
35. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 22, 2018 № 654 «On approval of the Standard Regulations on the mobile brigade of social and psychological assistance to victims of domestic violence and / or gender-based violence». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF> [in Ukrainian].
36. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 22, 2018 № 655 «On approval of the Standard Regulations on Asylum for Victims of Domestic Violence and / or Gender-Based Violence». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF> [in Ukrainian].

37. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 22, 2018 № 658 «On approval of the Procedure for interaction of entities implementing measures in the field of prevention and counteraction to domestic violence and gender-based violence». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF> [in Ukrainian].
38. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 22, 2012 № 783 «On approval of the Procedure for interaction of entities that implement measures in the field of combating trafficking in human beings». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2012-%D0%BF> [in Ukrainian].
39. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 23.05.2012 № 417 «On approval of the Procedure for establishing the status of a victim of human trafficking». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2012-%D0%BF> [in Ukrainian].
40. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 24.02.2016 № 111 «On approval of the State target program to combat trafficking in human beings until 2020». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2016-%D0%BF> [in Ukrainian].
41. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 25.07.2013 № 660 «On approval of the Procedure for payment of one-time financial assistance to victims of human trafficking». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2012-%D0%BF> [in Ukrainian].
42. Explanatory note to the Draft Law of Ukraine № 6232. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 11.09.2021 р.

С. А. Бухонский, канд. юрид. наук

Территориальное управление Государственного бюро расследований (г. Киев)

бул. Леся Українки, 26, Киев, 01133, Украина

e-mail: bukho.sergej@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8655-3797

НЕКОТОРЫЕ СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ ДОМАШНЕМУ НАСИЛИЮ

Резюме

Противодействие насилию в семье является сегодня одним из важных направлений общественного развития. Оно рассматривается не только как социальная проблема, а прежде всего как проблема защиты прав человека и, прежде всего, прав женщин, требует выработки надлежащих правовых средств его решения. При совершении насилия в семье происходит нарушение прав и свобод конкретного человека, и через возможности агрессора и жертвы, осложняется самозащита последней, что требует вмешательства со стороны государства и общества.

Принятие специального законодательства и внедрение его в практику деятельности уполномоченных государственных органов позволяет постепенно искоренять эти негативные общественные традиции. Информационный международный обмен между учеными, работниками правоохранительных органов, социальными работниками способствует распространению международного опыта на украинскую правовую систему. Кроме того, Украина, в ходе формирования национального законодательства, исследует и адаптирует положения международных стандартов по правам человека, в том числе по противодействию домашнему насилию.

Ключевые слова: гендерная дискриминация, домашнее насилие, предотвращение насилия, преступление, признаки преступления, реагирование правоохранительных органов, расторжение цикла насилия, система правосудия, общественная опасность, торговля людьми.

S. O. Bukhonskyi, Candidate of Juridical Sciences
The Regional Department of the State Bureau of Investigation (Kyiv)
Lesi Ukrainky Boulevard, 26, Kyiv, 01133, Ukraine
e-mail: bukho.sergej@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8655-3797

SOME MODERN PROBLEMS OF COUNTERACTING DOMESTIC VIOLENCE

Summary

Counteracting domestic violence is today one of the most important areas of social development. It is seen not only as a social problem, but primarily as a problem of protecting human rights and, above all, the rights of women, requires the development of appropriate legal means of solving it. When violence is committed in the family, the rights and freedoms of a particular person are violated, and through the capabilities of the aggressor and the victim, the latter's self-defense is complicated, which requires intervention from the state and society.

According to the data provided by the World Health Organization, one in six women has experienced domestic violence. According to the same data, this problem is more acute for economically underdeveloped countries, while women in these countries are more likely to recognize such violence against themselves as justified. Thus, the percentage of women who reported that they had been subjected to violence by their family members at least once in their life varies from 15% in Japan to 71% in Ethiopia. According to other sources, the level of domestic violence against women is about 23% in Sweden, 4% in Japan and Serbia, 30–54% in Bangladesh, Ethiopia, Peru and Tanzania. In the United States, a woman suffers from physical violence every 18 minutes. According to statistics, 62% of the murders of women were committed by their husbands. In Peru, 70% of all reported crimes are domestic violence. Sexual violence is widespread – in Canada, New Zealand, the United States and the United Kingdom, every sixth woman has been raped.

The adoption of special legislation and its introduction into the practice of the activities of authorized state bodies makes it possible to gradually eradicate these negative social traditions. International information exchange between scientists, law enforcement officials, social workers contributes to the spread of international experience in the Ukrainian legal system. In addition, Ukraine, in the course of the formation of national legislation, studies and adapts the provisions of international human rights standards, including on combating domestic violence.

Keywords: gender discrimination, domestic violence, violence prevention, crime, signs of crime, law enforcement response, breaking the cycle of violence, justice system, social danger, human trafficking.